

VU Research Portal

Antwerps hof van beroep bevestigt hoofddoekenverbod

Vernimmen, Jonas; Lievens, Johan

published in

De Juristenkrant
2020

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Vernimmen, J., & Lievens, J. (2020). Antwerps hof van beroep bevestigt hoofddoekenverbod: eerste schot in rechterlijke schoolstrijd? *De Juristenkrant*, 2020(402), 2-2. <https://www.jurisquare.be/nl/journal/djk/2020-402/antwerps-hof-van-beroep-bevestigt-hoofddoekenverbod-eerste-schot-in-rechterlijke-schoolstrijd/shop/index.htm>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Antwerps hof van beroep bevestigt hoofddoekenverbod: eerste schot in rechterlijke schoolstrijd?



© Hollandse Hoogte

Het hof ging met zijn redenering bovendien lijnrecht in tegen de principes die de Raad van State in 2014, in een gelijkaardige zaak, uiteenzette.

Op 23 december 2019 werd het verbod op levensbeschouwelijke kentekens in het Vlaamse Gemeenschapsonderwijs voor de zoveelste maal rechterlijk getoetst. Ditmaal was het de beurt aan twee scholen uit Maasmechelen, waarvan elf leerlingen zich tot de burgerlijke rechter richtten. Het hof van beroep in Antwerpen oordeelde dat het verbod in die scholen geen disproportionele inperking van de godsdienstvrijheid uitmaakte. Daarmee ging het lijnrecht in tegen de interpretatie die de Raad van State aan die vrijheid gaf in 2014. Een grondige motivering bleef uit.

Jonas Vernimmen en Johan Lievens

Sinds de Raad van het GO! in 2013 via een omzendbrief opriep om een algemeen verbod op levensbeschouwelijke kentekens in te voeren, hebben alle gemeenschapsscholen zo'n verbod opgenomen in hun schoolreglement - ook de twee Maasmechelse scholen die in deze zaak betrokken waren. In 2018 oordeelde de rechtbank in Tongeren dat de verbodsbepalingen niet in lijn waren met de vrijheid van godsdienst, zoals die gewaarborgd is in de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Bijgevolg moest het reglement ten aanzien van de

betrokken leerlingen buiten toepassing gelaten worden.

In zijn arrest van eind december heeft het Antwerpse hof van beroep die beslissing nu hervoemd. Anders dan de rechtbank van eerste aanleg, achtte het hof een algemeen verbod op levensbeschouwelijke kentekens wel verzoenbaar met de vrijheid van godsdienst. Zo stelde het allereerst dat het verbod legitieme doelstellingen nastreeft, doordat het de rechten van ouders en kinderen en 'een ordentelijk verloop van het schoolgebeuren' wil vrijwaren. Het hof onderschreef bovendien de mening van het GO! dat een verbod kan bijdragen aan een schoolomgeving waar iedereen vrij van 'sociale druk en

bekeringsjiver' een oordeel kan vormen over de eigen identiteit en die van anderen. Bovendien zag het een verbod als een garantie om de vrije schoolkeuze van ouders te vrijwaren.

Het hof achtte het algemene verbod ook noodzakelijk om die nagestreefde doelen te bereiken. Die noodzakelijkheidsvoorwaarde is cruciaal om na te gaan of een maatregel verzoenbaar is met de vrijheid van godsdienst. Het hof vertrok voor dat oordeel uit de redenering van het gemeenschapsonderwijs, door te stellen dat eerdere incidenten op GO!-scholen hebben aangetoond dat 'open pluralisme niet opgewassen was tegen de uitdagingen die gepaard gaan met de toenemende religieuze diversiteit in de samenleving'. Het aanvaardde dat het GO! daarom voor een grotere inperking van de religieuze vrijheid kiest. 'Van de leerlingen mag verwacht worden', zo stelde het hof, 'dat ze toegevingen doen' ter bescherming van het neutraliteitsprincipe en de rechten van anderen. En van hun ouders, zo ging het hof verder, 'mag verwacht worden dat ze hun kinderen erop wijzen dat het leven [in een neutrale gemeenschapsschool] een zekere terughoudendheid veronderstelt'.

ONBEANTWOORDE VRAGEN

Op geen enkel moment liet het hof zich verlei-

den tot een meer dan oppervlakkige proportionaliteitstoets. Daardoor blijft een hele reeks vragen onbeantwoord. Zo is het vergeefs zoeken naar een uitgewerkte motivering waarom een algemeen verbod de minst vrijheidbeperkende weg naar een ordentelijke en veilige schoolomgeving zou vormen. Evenmin bood het arrest een antwoord op de vraag of de keuze voor een algemeen verbod het doel van een veilige schoolomgeving niet juist tegengaat in plaats van bevordert voor bepaalde religieuze leerlingen. Verder bouwde het Hof zijn argumentatie op de aanname dat leerlingen in het GO! beschermd mogen worden 'tegen elke vorm van sociale druk en bekeringsjiver'. Het hof leek daarbij aan te nemen dat er altijd en automatisch sociale druk uitgaat van het dragen van een hijab. Het hof gaf geen enkele toelichting over hoe die druk wordt gezet, wie of wat die druk uitoefent en welke impact dat heeft op anderen. Er is slechts een terloopse verwijzing naar 'incidenten op scholen van het gemeenschapsonderwijs', wat mogelijk slaat op de problematiek in enkele Antwerpse scholen, waar in 2009 een verbod werd ingevoerd omdat er volgens de directie onder leerlingen druk werd gezet om bijvoorbeeld de hijab of lange gewaden te dragen. Dat er, in tegenstelling tot die incidenten, in deze zaak (en vele gelijkaardige zaken) geen enkel aantoonbaar bewijs is van sociale druk of bekeringsjiver, zoals de rechter in Tongeren vaststelde, legde het hof zonder meer naast zich neer.

PATSTELLING

Het hof ging met zijn redenering bovendien lijnrecht in tegen de principes die de Raad van State in 2014, in een gelijkaardige zaak, uiteenzette. Het hof is niet gebonden door de rechtspraak van de Raad, zoals het ook zelf onderstreepte door scherp te stellen 'geen reden' te zien de motivatie van de Raad te volgen. Dat het hof zijn eigen weg gaat zonder omstandige motivering is opvallend, aangezien het hoogste bestuursrechtcollege zijn proportionaliteitstoets in 2014 wel uitgebreid verantwoordde, waarna zowel de rechtbank in Tongeren als die in Leuven met zijn redenering aan de slag gingen. Om een goed evenwicht te vinden tussen de belangen van alle leerlingen, zo oordeelde de Raad, moet een school bij incidenten (zoals die in Antwerpen) eerst individuele sancties nemen. Pas wanneer die onvoldoende blijken, kan een verbod op schoolniveau ingevoerd worden en enkel in uitzonderlijke omstandigheden is een algemeen verbod gelegitimeerd. Die getrapte redenering schoof het Antwerpse hof van beroep nu volledig aan de kant.

Het wordt afwachten of de zaak haar weg vindt naar het Hof van Cassatie. Als dat de redenering van het Antwerpse hof van beroep bevestigt, spreken twee hoogste rechtscollages elkaar tegen. Dan zou de patstelling compleet zijn - alsof de situatie voor scholen én leerlingen nu nog niet onduidelijk genoeg is.

Jonas Vernimmen is verbonden aan de rechtenfaculteit van de KU Leuven. Johan Lievens is universitair docent staatsrecht aan de VU Amsterdam.

Antwerpen, 23 december 2019

www.legalworld.be

KORT

Verkoop van tabak aan minderjarigen

Sinds 1 november 2019 mogen geen tabaksproducten meer worden verkocht aan jongeren onder de 18 jaar. Niet over de toonbank in de winkel, maar ook niet via automaten. Dat aspect moest de regelgever nog formaliseren in het uitvoeringsbesluit bij de wet op de voedingsmiddelen (wettelijke basis voor verbod op verkoop van tabak aan minderjarigen). Voortaan is in dat besluit uitdrukkelijk aangegeven dat de verdeling van tabaksproducten via automatische distributieapparaten alleen is toegestaan wanneer voldaan is aan een aantal

cumulatieve voorwaarden. De persoon die verantwoordelijk is voor de plaats waar de automaat zich bevindt, is ook meteen verantwoordelijk voor de ontgrendeling of het geven van de middelen om de apparaten te ontgrendelen. Het zijn dus ook die personen die bestraft kunnen worden bij overtredingen. In principe is dat een administratieve geldboete, maar wie weigert die te betalen, riskeert strafrechtelijke vervolging. De regeling treedt in werking op 30 januari 2020. (KB 20 december 2019, BS 20 januari 2020.)

Mer-procedure

De federale regering schrapt de mogelijkheid om een

vereenvoudigde procedure te volgen bij het opstellen van een milieu-effectenrapport (mer-rapport) voor publicitaire of commerciële activiteiten op zee. De vereenvoudigde procedure was bedoeld voor activiteiten met een beperkte impact op het mariene milieu en werd in 2005 speciaal gecreëerd voor het kweken van mosselen. Op dit ogenblik worden er geen Belgische mosselen meer gekweekt op commerciële schaal, dus besliste minister De Backer, bevoegd voor de Noordzee, om de federale vereenvoudigde mer-procedure en het bijbehorende vereenvoudigde mer-model af te schaffen. De beslissing gaat in op 1 februari 2020. (MB 14 januari 2020, BS 22 januari 2020)



© fotografierende